

Universiteit Utrecht

VINCI
TOPONDERWIJS

Plukboeket 19

Een uitgave van SterkVVE
Met nieuws over VVE en achterstandenbeleid
Jo Kloprogge, najaar 2022

In de plukboeket-reeks zet Jo Kloprogge onderzoek rondom onderwijsachterstanden in het algemeen en VVE in het bijzonder op een rij. De plukboeketten verschijnen viermaal per jaar. Waar zinvol verschijnt er een special. Ze worden verspreid onder de deelnemers van het Sterk VVE netwerk.

Jo Kloprogge is onder andere oud-coördinator van het landelijke onderzoeksprogramma onderwijsachterstanden, oprichter van Sardes, momenteel gepensioneerd, maar gelukkig toch verbonden aan Vinci.

We beginnen deze najaarseditie met enkele publicaties die te maken hebben met lezen. Lezen is een thema waar heel veel onderzoek naar wordt gedaan. We kunnen daar maar deels recht aan doen in de plukboeketten, maar zetten hier toch graag een paar interessante publicaties in de schijnwerper.

De inspectie over leesvaardigheid

Leerlingen die vaker voor hun plezier lezen en meer vertrouwen hebben in hun eigen leesvaardigheid, zijn vaardiger in begrijpend lezen dan leerlingen die minder vaak buiten school lezen en minder vertrouwen hebben in hun eigen vaardigheid.

Dat lijkt een open deur maar in het verleden kwam deze relatie niet altijd uit onderzoek naar voren. Hogere leesscores vinden we ook bij meisjes, leerlingen die thuis voornamelijk Nederlands spreken en leerlingen die thuis meer dan 25 boeken bezitten.

De peiling van de inspectie laat zien dat de begrijpend leesprestaties van leerlingen aan het einde van het basisonderwijs en speciaal basisonderwijs deels nog onder het gewenste niveau zijn. Ook blijkt dat de leesvaardigheid van leerlingen licht gedaald is ten opzichte van 10 jaar geleden. In hoeverre de Coronatoestanden hierbij een rol speelden, is niet te zeggen.

[Grotere leesvaardigheid bij meer lezen voor eigen plezier en meer vertrouwen in eigen vaardigheid | Nieuwsbericht | Inspectie van het onderwijs \(onderwijsinspectie.nl\)](#)

Digitaal lezen of toch van papier?

Dat digitaal lezen niet zonder meer vooruitgang betekent, was al langer bekend. Een recente publicatie van de OESO op basis van de PISA-onderzoeken uit 2018 doet de twijfels over digitaal lezen nog wel toenemen. Leerlingen (15- jarigen) die aangeven dat ze vooral papieren boeken lezen, scoorden duidelijk beter op de PISA 2018-leestest. Vergeleken met leerlingen die weinig of nooit lezen, scoren leerlingen die vooral papieren boeken lezen veel hoger. Het gaat echt niet goed met de beschikbaarheid van papieren boeken. In vergelijking met 2000 hebben álle leerlingen – met zowel hoge als lage SES – in 2018 minder toegang tot boeken in huis, maar bij leerlingen met een lage SES was die daling nog sterker.

Er is ook informatie over het leesgedrag van de vijftienjarigen met de volgende gemiddelden over de OESO-landen:

- 36% leest vaker papieren boeken;
- 15% leest boeken vaker digitaal;
- 12% leest boeken evenveel op papier en digitaal;
- 35% leest zelden tot nooit boeken.

Hier beneden een link naar het OECD rapport en enkele goede Vlaamse (!) commentaren.

[Does the digital world open up an increasing divide in access to print books? | en | OECD](#)
[Leerlingen die papieren boeken lezen, scoren opvallend beter op leestest | VRT NWS: nieuws](#)
[15-jarigen die op papier lezen, scoren beter op leestest en hebben meer boeken in huis | Iedereen Leest](#)

De basis voor het leren lezen

Een mooi en uitvoerig artikel over het belang van fonemisch bewustzijn voor het leren lezen vinden we op de site van 'onderwijskennis'. Merkwaardig genoeg wordt nergens vermeld wie de auteurs zijn, maar via enig detectivewerk op linked.in konden Evelin Krikhaar en Judith Stoep van het Expertisecentrum Nederlands als (mede?)auteurs worden gevonden. Lof waar deze thuishoort.

Het fonemisch bewustzijn is het inzicht dat de woorden in onze gesproken taal zijn samengesteld uit verschillende klanken (fonemen). Deze klanken vormen de eenheden binnen een woord en ze bepalen samen de klankvorm en de betekenis van het hele woord. Als één van de fonemen wordt weggelaten, verplaatst of vervangen door een ander foneem dan verandert de klankvorm en daarmee ook de betekenis van het woord (bijvoorbeeld /drop/ => /dop/ of /drop/ => /krop/ of /drop/ => /dorp/). Fonemen noemt men daarom ook de kleinste betekenisonderscheidende klankeenheden van de taal.

Fonemisch bewustzijn speelt een belangrijke rol bij het leren lezen. Het is daarom belangrijk om leerlingen vanaf de start bewust te maken van klanken en hun kenmerken.

Het artikel gaat in op de vraag hoe je hier een stevige basis voor legt. Wat is er uit onderzoek bekend over de rol van fonemisch bewustzijn voor de ontwikkeling van het lezen en schrijven?

Onder meer leren we dat:

- Fonemisch bewustzijn voorwaardelijk is voor leren lezen.
- Het ook van belang is voor leerlingen in het voortgezet onderwijs bij het leren van nieuwe talen.
- Fonemisch bewustzijn een belangrijke voorspeller voor de latere leesvaardigheid is.
- Iedere leerling al in de vroegschoolse leeftijd kan profiteren van expliciete instructie op dit gebied.

Wat het kennis- of vaardigheidsniveau ook is, iedere leerling kan in de voor- en vroegschoolse leeftijd profiteren van expliciete instructie op dit terrein. Met name leerlingen van wie de thuisomgeving onvoldoende taalrijk is, profiteren ervan: door expliciete instructie in fonemisch bewustzijn tijdens de kleuterperiode verbetert hun beginnende leesvaardigheid en dat kan bijdragen aan het vergroten van kansengelijkheid in het onderwijs.

Overigens zijn deze inzichten niet nieuw voor het Nederlands onderwijs. Ze lagen, hoewel minder gedetailleerd en onderbouwd, ten grondslag aan het Aap, Noot, Mies leesplankje waarmee generaties Nederlanders hebben leren lezen.

De eerste versie van dit leesplankje werd bedacht in 1897 door de hoofdonderwijzer Mattheus Bernard Hoogeveen, schoolhoofd in Stiens. Het uitgangspunt van het leesplankje van Hoogeveen was dat scholieren leerden woorden te ontleden in klanken, maar ook leerden dat door het samenvoegen van klanken woorden konden worden gemaakt.

[onderwijskennis | Fonemisch bewustzijn: fundament voor het leren lezen](#)

Roel van Steensel is een zeer bedrijvig leesexpert, zowel bezig met het zelf onderzoeken als met het toegankelijk maken van dat onderzoek voor de praktijk.

Op de site van onderwijskennis.nl gaat hij in op het onderwerp leesmotivatie in het primair onderwijs.

- (Lees)motivatie gaat in de kern om het onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie: komt de *drive* om te lezen van binnenuit of van buitenaf?
- Leerkrachten kunnen de intrinsieke leesmotivatie van hun leerlingen vergroten door ruimte te geven aan autonomie, competentiegevoelens te bevorderen en verbondenheid te stimuleren. En door leerlingen te helpen focussen op hun eigen ontwikkeling en interesse aan te wakkeren.
- Sommige leerlingen ontwikkelen leesweerstand. Dit gaat gepaard met een lagere leesvaardigheid. Eerste aanwijzingen laten zien dat leerkrachten leesweerstand kunnen verminderen door uitgebreide aandacht voor leesmotivatie te combineren

met andere aspecten van goed leesonderwijs (bijvoorbeeld langer lezen rond één thema).

- Bij de meeste leerlingen beïnvloeden leesmotivatie en leesvaardigheid elkaar wederzijds. Bij beginnende en zwakkere lezers lijkt er alleen een effect van leesvaardigheid op leesmotivatie.
- Leesmotivatie neemt af in de bovenbouw van de basisschool, met name bij zwakkere lezers. Dat lijkt te komen doordat ze met moeilijkere teksten te maken krijgen, minder begeleiding krijgen en minder autonomie ervaren.
- Leesmotivatieprogramma's in het onderwijs werpen vruchten af: ze vergroten de leesmotivatie en leesvaardigheid van (zwakkere) leerlingen.
- Naast school speelt ook het gezin een rol in de leesmotivatie. Ouder-kindprogramma's kunnen de leescultuur in het gezin versterken.

[Onderwijskennis | Leesmotivatie in het primair onderwijs](#)

[Full article: Attitudes towards reading amongst kindergarten and Grade 1 children \(tandfonline.com\)](#)

Ook over VVE kunnen we weer een en ander melden. Helaas is er weer eens weinig Nederlands onderzoek, dus we moeten het vooral doen met informatie uit het buitenland.

Het kinderopvangbeleid in de VS in beweging

De Coronatoestanden hebben veel schade aangericht in de kinderopvang in de VS. Veel instellingen sloten tijdelijk of permanent hun deuren en ouders moesten stoppen met werken wegens gebrek aan opvang. Dit leidt tot veel discussie over de opvang en tot een nieuw voorstel van de regering in het kader van Build Back Better. Een zeer verregaand voorstel van Biden was gericht op de realiseren van gratis kinderopvang voor arme gezinnen, beperking van de kosten bij midden-inkomens tot 7% van hun inkomen, investeringen in hoge kwaliteit en verbetering van de arbeidsvoorwaarden in de sector. In de senaat bleef dit voorstel echter steken.

Inmiddels is een beperkter voorstel in bespreking, gericht op meer subsidie voor arme gezinnen.

Terwijl de debatten nog in volle gang zijn, hebben acht economen een paper gepubliceerd waarin de economische effecten van zowel de meer beperkte als de uitgebreide versie van het opvangbeleid wordt ingeschat. De economen voorzien bij beide varianten een stevige groei van de deelname aan goede - formele - kinderopvang. Ook zouden veel meer ouders gaan werken als kinderopvang meer toegankelijk en betaalbaar worden. Dit geldt vooral voor de moeders. Bij de beperkte beleidsvariante zou het aandeel van full- time werkende moeders met 5% stijgen, bij de grotere variant zou het om 10% gaan. Vooral bij de armste groep is het effect met 18% groot, bij de middengroep nog altijd 9% en bij de rijkste moeders 1%.

Een verder effect is een stevige reductie van het deel van het gezinsinkomen dat wordt besteed aan opvang, ondanks hoger deelname aan formele opvang. Dit gaat vooral op voor arme gezinnen.

In de links een journalistiek artikel en het rapport van de economen. Let wel, de resultaten zijn gebaseerd op economische modellen. In hoeverre die toepasbaar zijn in het echt leven is altijd de vraag.

[Economists Find Investing in Child Care Will Dramatically Reduce Costs, Increase Mother's Employment and Increase Quality Care - Early Learning Nation](#)

[w30140.pdf \(nber.org\)](#)

Effecten van VVE op de gezondheid op 37 jarige leeftijd

Nishank Varshney, Judy Temple en Arthur Reynolds onderzochten de lange termijn effecten van de Chicago Child- Parents Centers, een VVE programma uit de jaren zestig, op fysieke en mentale gezondheid. CPC deelname gaat gepaard met minder negatieve gezondheidsontwikkeling, zoals roken of diabetes. De financiële baten overtreffen de kosten zodanig dat alleen al de winst in termen van gezondheid groter is dan de kosten. Dan blijven eerder geconstateerde additionele opbrengsten van educatieve prestaties en lagere criminaliteit nog buiten beschouwing.

[Early Education and Adult Health: Age 37 Impacts and Economic Benefits of the Child-Parent Center Preschool Program | Journal of Benefit-Cost Analysis | Cambridge Core](#)

Hoe te werken aan executieve functies bij jonge kinderen

Het Center on the Developing Child van de Harvard Universiteit presenteert een gids over hoe om te gaan met executieve functies, keurig opgesplitst in leeftijdscategorieën. En gratis te downloaden.

Executieve functies en zelfregulatie werken als een soort verkeersleidersysteem op een druk vliegveld, waar vertrekken en aankomst worden gereguleerd. Te onderscheiden zijn hier drie dimensies. Het gaat om het werkgeheugen, het controleren van impulsen (inhibitory control), en cognitieve flexibiliteit. We worden niet geboren met deze vaardigheden, maar kunnen ze wel ontwikkelen, al vanaf de vroege kindertijd. De auteurs geven voorbeelden hoe je deze ontwikkeling kunt stimuleren voor kinderen van 6-18 maanden, 18- 36 maanden, 3-5 jaar, 5-7 jaar, 7- 12 jaar en ouder dan 12 jaar.

Voor de jongste kinderen gaat het bijvoorbeeld om spelletjes op schoot, verstopspelletjes, nadoen spelletjes, vingerspelletjes met liedjes of rijmpjes, en eenvoudige gesprekjes.

Ik vind dit een mooi voorbeeld van hoe je wetenschap en praktijk met elkaar kunt verbinden, in begrijpelijke taal en goed onderbouwd. Hoewel het Engels hier niet al te moeilijk is, zou een vertaling in het Nederlands voor veel praktijkwerkers interessant zijn.

[Activities Guide: Enhancing & Practicing Executive Function Skills \(harvard.edu\)](#)

[Enhancing-and-Practicing-Executive-Function-Skills-with-Children-from-Infancy-to-Adolescence-1.pdf \(netdna-ssl.com\)](#)

Over onderwijsachterstanden in bredere zin wordt tegenwoordig meer gepraat en geschreven dan ooit.

SEO brengt achterstanden in kaart

Met steun van het ABN AMRO jeugdeducatiefonds ontwikkelde SEO- economisch onderzoek een schema over kansenongelijkheid in Nederland.

Ingegaan wordt op de vragen:

- Welke factoren beïnvloeden de schoolprestaties van kinderen?
- Hoe staat het in Nederland met deze factoren?
- Welke beleidsopties zijn effectief om kinderen toegang te geven tot meer hulpbronnen?

Men werkt met een literatuurstudie en een aanvullende enquête onder leerkrachten van groep 5. Het responsepercentage is 5,6%, De vraag is of je hier dan iets mee kan. De presentatie met heldere schema's en plaatjes is wel toegankelijk en goed te gebruiken voor wie zelf iets moet presenteren.

[seo+onderzoeksrapport+abn+amro+en+jeugdeducatiefonds.pdf](#)

Kenmerken van effectief basisonderwijs

Kim Bellens en Bieke De Fraine van het Centrum voor Onderwijseffectiviteit en –Evaluatie van de KU Leuven beten zich vast in deze materie en schreven een uitvoerig rapport over 'wat werkt' in het basisonderwijs. Ze geven een overzicht van allerlei factoren die van belang zijn, maar die ook wel in andere publicaties te vinden zijn. Hun rapport eindigt in een pleidooi voor niet alleen evidence based onderwijs, maar ook evidence based onderwijsbeleid. Daar is zowel in België als in Nederland, landelijk en lokaal, een wereld te winnen.

[Wat-werkt.pdf \(thomasmore.be\)](#)

Het Centraal Planbureau over verschillen in schooladviezen

Er is tegenwoordig relatief veel aandacht voor de ontwikkeling van kansenongelijkheid na het basisonderwijs. Kansenonlijkheid ontstaat natuurlijk heel vroeg, maar ook bij de schooladviezen en in het voortgezet onderwijs kan deze nog wel een beetje groeien. Het Centraal Planbureau onderzocht de schooladviezen.

Het schooladvies van kinderen met lager opgeleide ouders ligt gemiddeld bijna een heel onderwijsniveau lager dan dat van kinderen met hoogopgeleide ouders. Dit verschil kan maar voor 53% verklaard worden doordat ze gemiddeld ook lager scoren op cognitieve vaardigheden bij verschillende toetsen tijdens hun basisschooltijd. Andere vaardigheden, zoals werkhouding en motivatie, en het type huishouden, school en woonplaats spelen ook een rol. Het verschil in schooladviezen naar opleidingsniveau van de ouders blijft echter voor 30% onverklaard.

Wat zou kunnen helpen volgens het CPB is een mentorsysteem in het primair onderwijs voor achterstandsleerlingen en hun ouders of het informeren van leerkrachten over de mogelijke rol van onbewuste (voor)oordelen.

[Verskil in schooladvies niet altijd verklaarbaar | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

[Discussion Paper 439 'Can skill differences explain the gap in the track recommendation by socio-economic status?' | CPB.nl](#)

Er wordt gelukkig ook regelmatig nog onderzoek uitgevoerd met betrekking tot ouders en kinderen. We hebben zelfs een recent proefschrift hierover, van de hand van Ja Gao. Het speelt deels in Nederland, deels in China.

In het proefschrift wordt het effect onderzocht van deelname aan kinderopvang van 2 jarigen op de prestaties van kinderen als ze 8 á 9 jaar zijn. Het blijkt dat het deelnemen aan de opvang negatieve effecten heeft op taakoriëntatie en leesbegrip, maar positief uitwerkt op woordcodering. Op woordenschat, rekenen en non- cognitieve ontwikkeling werden geen significante resultaten gevonden. De negatieve effecten werden vooral gevonden bij de kinderen van rijkere ouders. Er is dus wel overeenkomst met de resultaten van het Italiaanse onderzoek in Bologna (zie het vorige plukboek). Het gedeelte over China laat ik hier buiten beschouwing.

[Complete thesis.pdf \(rug.nl\)](#)

Contact met ouders via elektronische tekstberichten

Contacten met ouders worden steeds vaker onderhouden via tekstberichten, dus email, sms, whatsapp etc. Ze worden o.a. gebruikt om het lezen thuis te stimuleren, om spijbelen tegen te gaan of met het oog op andere educatieve gedragingen. Onderzoekers van de universiteiten van Michigan en Harvard verdiepten zich in deze materie waar het gaat om lezen in de zomerperiode. Ze keken naar de effecten op leestoetsen in het najaar. Het blijkt dat gepersonaliseerde boodschappen relatief veel effect hebben. Inhoudelijk is het belangrijk dat deze berichten zowel over het nut als over het plezier van lezen gaan. Als het alleen over het nut of alleen over het plezier gaat, is het effect op de toetsscores kleiner.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19345747.2021.2009073>

Het opleidingsniveau van de Nederlandse bevolking stijgt nog steeds, maar tegelijkertijd groeit het aantal jongeren dat het opleidingsniveau van hun ouders niet minstens weet te evenaren. Hoogleraar Maarten Wolbers constateert in een artikel in 'Sociale Vraagstukken' dat sociale daling zijn intrede heeft gedaan.

Jarenlang nam de onderwijsdeelname toe, mede door een aantal beleidsmaatregelen. Zo werd de leerplichtige leeftijd stap voor stap verhoogd, werd het regionale aanbod van (hoger) onderwijsinstellingen verruimd en werd een studiebeurzenstelsel ingevoerd. Het gevolg daarvan was dat steeds meer mensen een steeds hogere opleiding gingen volgen, ook de kinderen van ouders uit lagere sociale milieus. De onderwijsdeelname nam eerst vooral onder mannen toe, maar later ook onder vrouwen. Het gemiddelde opleidingsniveau van de Nederlandse bevolking steeg navenant. Tegenwoordig beschikt 36 procent over een diploma in het hoger onderwijs (hbo of universiteit).

Bij een vergelijking van opeenvolgende geboortecohorten blijkt (bij mannen) dat sociale stijging na het geboortecohort 1950-59 steeds minder vaak voorkomt. Sociale daling is sindsdien juist een steeds reëlere gebeurtenis geworden. Zo gold bij het cohort 1950-1959 dat 7 procent van de mannen een lager opleidingsniveau heeft bereikt dan hun ouders, terwijl voor het meest recente cohort dit 20 procent bedraagt.

Bij vrouwen is het beeld anders. Door het sterk gestegen opleidingsniveau van vrouwen is langere tijd een toename in sociale stijging te zien. Voor cohort 1930-39 bedraagt het percentage opwaarts mobielen 45 procent; voor cohort 1960-69 is dit 57 procent. Maar daarna is ook hier een afname in sociale stijging zichtbaar. Voor de laatste twee cohorten bedraagt het percentage stijgers respectievelijk 50 procent en 42 procent. Voor een groot deel gaat deze recente daling in opwaartse mobiliteit samen met een stijging in neerwaartse mobiliteit. Voor het meest recente cohort is het beeld van intergenerationele opleidingsmobiliteit voor vrouwen gelijk aan dat voor mannen. De onderwijsachterstand die vrouwen in de afgelopen decennia hebben ingelopen op mannen zien we dus terug in hun mobiliteitspatroon.

Verdere analyses indiceren dat er geen significante afname is in de associatie in opleidingsniveau tussen ouders en hun kinderen. De ongelijkheid in onderwijskansen blijft zich dus reproduceren.

[Sociale daling neemt steeds meer toe – Sociale Vraagstukken](#)

We besteden doorgaans niet al te veel aandacht aan onderzoek op het gebied van jeugdbeleid. Dat is natuurlijk een wereld op zich. Toch even twee interessante publicaties

Over integrale vroeghulp

Het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid publiceerde een infosheet met als titel 'Wat kenmerkt gemeenten bij het maken van kindgerelateerde keuzes in preventief beleid?' Bij

zo'n titel vraag je je af of de auteur niet even had kunnen nadenken over een iets meer toegankelijke titel. Maar goed. Jargon kan belangrijk lijken.

Sinds de decentralisatie van 2015 zijn gemeenten vrij om invulling te geven aan hun jeugdbeleid. Hierdoor is de organisatie van Integrale Vroeghulp erg gaan verschillen tussen gemeenten. Door middel van een kwantitatief onderzoek heeft Naomi Scheer gekeken waar Integrale Vroeghulp nog wordt uitgevoerd en welke gemeentelijke factoren hier invloed op hebben. Het hebben van informatie is de sterkste voorspeller van het aanbieden van Integrale Vroeghulp in een gemeente. Dit betekent dat het hebben van Integrale Vroeghulp door nabijgelegen gemeenten in dezelfde regio het waarschijnlijker maakt dat een andere gemeente ook Integrale Vroeghulp heeft. De auteur denkt dat het organiseren van overleggen tussen regio's waar veel gemeenten IV aanbieden en regio's waar dit niet het geval is, kan bijdragen aan een oplossing.

[Infosheet - Integrale Vroeghulp \(Naomi - juni 2022\) \(ncj.nl\)](#)

Over het spelen van kinderen

In opdracht van Jantje Beton heeft Kantar Public onderzoek uitgevoerd naar het speelgedrag van kinderen. De vragen hierover zijn gesteld aan ouders van kinderen van 4 tot 15 jaar.

Een kleine selectie;

- Eén op de vijf kinderen speelt elke dag buiten, bijna één op 6 kinderen speelt nooit buiten.
- Twee op vijf kinderen spelen minder dan een uur per dag buiten, jongere kinderen spelen meer uur per week buiten dan oudere kinderen
- Digitale spelletjes, te weinig andere kinderen en huiswerk, zijn de belangrijkste redenen om niet vaker buiten te spelen
- Als kinderen binnen spelen, dan doen ze het liefst gamen, knutselen, op de telefoon of tablet op YouTube of TikTok, tekenen/kleuren of bouwen
- Fietsen, klimmen en klauteren en zelfverzonnen spelletjes zijn de populairste dingen om te doen

[Onderzoek buitenspelen 2022 Een onderzoek onder ouders en kinderen \(jantjebeton.nl\)](#)

[Een op zes kinderen speelt nooit buiten | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

Van buiten spelen naar buitenschools leren is voor sommigen een kleine stap, voor anderen gaat het om twee verschillende werelden. Op de site van onderwijskennis verscheen een lezenswaardig traktaat over:

Onderwijskansen en de verbinding tussen binnenschools en buitenschools leren

Verbinding van binnen- en buitenschools leren kan volgens de auteurs de ontwikkeling van leerlingen stimuleren. Op school kan bewust worden voortgebouwd op wat kinderen buiten school meemaken. Door te starten vanuit dat wat kinderen (vanuit hun buitenschoolse

ervaringen) al wel kunnen in plaats van te starten vanuit wat zij nog niet beheersen, draagt de school bij aan een positiever zelfbeeld en meer zelfvertrouwen. Scholen kunnen daarnaast kinderen in aanraking brengen met leermogelijkheden buiten school, zoals in musea, clubs en de bibliotheek. Juist voor kinderen in een positie van sociaaleconomische achterstand is het van belang dat scholen en leerkrachten hieraan werken, omdat deze kinderen dit soort leermogelijkheden minder van huis uit mee krijgen.

Deze potentiële winst is echt niet makkelijk te realiseren. De onderzoekers wijzen er ook op dat onderzoek naar brede scholen nooit heeft aangetoond dat extra aanbod leidt tot een betere cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen.

[Onderwijskennis | Onderwijskansen en de verbinding van binnen- en buitenschools leren](#)